

A SZŐLŐBEN.

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben.”)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik minden hó 28-án

Előfizetési díj. Egész évre 2 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

CSOMOR KÁLMÁN

Szőlészeti felsőbb tanfolyam.

Dicsérendő intézkedés volt az, melylyel a felsőbb szőlészeti tanfolyam megnyitott s így alkalom adatott arra, hogy aki hajlandóságot érez magában, mindazokról szerezhethet bővebb tudomást, melyek a szőlők telepítésére és fentartására változott viszonyaink között szüksége van.

A felsőbb szőlészeti tanintézet, mindama tudományokat felöleli, melyek a szőlőszet körében felmerülnek.

Eddig ilyenféle tudományos intézménynek hiányában voltunk, szőlőszetünk érdekében egyedül a vinczellér-képezdek állottak fenn.

Az igaz, hogy akkor ahhoz a szükséglethez, melyet a régi szőlőszet kívánt: az is elégséges volt. Manapság azonban, midőn a szőlőszet egész más képzettséget kíván: *a magasabb tudomány, felettebb szükséges.*

Szükséges, csak hogy kevesek által közelíthető meg.

A kvalifikáció, mely kívánatlik oly nagy, hogy sok alkalmas és igyekező egyént visszatart annak látogatásától. Én szerintem a cél elérése tekintetében a kikötött kvalifikáció alig alkalmas.

Mert oly fiatal ember, aki csak érettségi vizsgát tett, a gazdálkodás egyéb ágában nem bír ösmeretekkel; s így nem igen lép a felsőbb szőlészeti tanfolyamra. — A gazdasági tanintézeteket végzett ifjak pedig alig várják, hogy oklevelükkel kezükben állást nyerhessenek.

Az én nézetem az, hogy akkor lenne valódi célja elérve a felsőbb szőlőszeti tanfolyamnak: ha oda az oklevellel bíró tanítók is fölvetetnének.

Hát miért nem?

Hát nem bír-e egy okleveles tanító azon képességgel, mely az előadott tantárgyak felfogására szükséges?!...

És ki lenne alkalmasabb mint a tanító, ha a szőlőszeti magasabb ismereteket elsajátítaná?

A néptanítók a nép között élnek.

A gyermekeket az iskolában korukhoz és előhaladásukhoz képest a szőlőszetre tanítanak; a felnőtteknek szintén tarthatnának előadásokat.

Ha az állam a tanítókat ezen felnőttek oktatásáért némi díjazásban részesítené: számos tanító lépne a felsőbb szőlőszeti tanfolyamra.

Ha most már a néptanítók egy része a felsőbb szőlőszeti tanfolyamot bevégeznék: egy teljesen képzett sereg állana a állam rendelkezésére, akik csekély mellékdíjazás mellett, a szőlőkulturának avatott szakértő apostolai lennének.

És ezzel két cél lenne elérve. Egyik, hogy az állam a a tanítókból egy nagy sereget bírna, akik szakértelemmel vezetnék a felnőttek oktatását, s a kormány által kitűzött cél a megvalósuláshoz előbb közelednék; s a szorgalmas, ügyes néptanítón segítve lenne azzal, hogy tapasztalatait, képzettségét öregbitve, szorgalmaért némi jövedelmezésben részesülne.

A szőlőszet érdeke is megérdemli az áldozatot, a néptanító is megérdemli a némi kitüntetést és jobb javadalmazást.

Abonyi Ernést.

Olcsó telepítési módozat.

Több féle módozata van a szőlők beállításának. — Ezekről nem akarván ezuttal szólni, egy eddig kevesek által alkalmazott eljárást kívánok bemutatni, mely a következőkből áll.

A földet legkevesebb 1¹/₂ láb mélyen megforgatjuk. Ha a föld nem mészfoltos, s ha általában nem meszes, akkor őszzsel ripária portális gyökeres vesszővel, vagy tavaszon akár sima vesszővel, — ha páros a hely 1 négyszög méter sor és tőke, ha lapos 1.20 négyszög c. m. sor és tőke távolságra — beültetjük. Ha mészfoltok vannak benne, vagy általában meszes, akkor is hasonló távolságban de jaquezzal ültetjük be.

A ripária portális vessző, a második évben oly dus hajtásokat hoz, hogy azok a harmadik év tavaszán tökéletes erős vesszők lesznek.

Az ilyen tőkét őszzsel nem metszük meg. Hanem tavasszal megmeteszünk 4—8 szál vesszőt egy métertől két méter hosszaságig, s a tőkén hagyunk.

Az így meghagyott vesszőket azután a reá következő, tavaszon angolnyelves párosítással ott a tőkén beojtjuk.

A beojtott vesszőket a tőke oromjában lehuzzuk, úgy amint a hosszúságuk van, sorrendben; azután földdel egészen betakarjuk.

Az így beojtott és betakart ojtvány legtöbbje megfakad.

Ha az ojtványok eléggé kikajtottak, a nemes rész a gyökerektől megtiszt tandó.

Őszszel azután a megeredt ojtványokból egy, helyben a tőke helyére bedöntendő. A többi levágandó, és ha nincs reá szükség eladható.

Az ilyen móddali telepítés aránylag olcsó és szerfelett könnyű. De tegyük egy odavető számítást.

1. 1200 négyszög öl megfordítása	96.
2. 4000 alany vessző beszerzése és elültetése	60.
3. Karók beszerzése és beveretése	100.
4. 2 első évi munkáltatása kerül	60.
5. Minden tőkén számitsunk 5 szál vesszőt beojtásra, ez 20 ezer; — kerül	120.
6. Az ojtáshoz nemes galy 5 ezer	30.
7. a harmadik évi munkáltatás	40.

Került összesen 506.

frtba, melyhez az előre nem látható kladásokat véve egészítették ki 600 forintra.

A 20 ezer ojtványból közepszerü siker esetén lehet 50%-tölt számítani; ez 10 ezer drb, melyből 4000 drb döntésre számittatván, eladásra marad 6000, mondjuk 4000 drb.

A négyezer darab ojtvány elrakása — egy napra 100 drbot számítva — kerül 500 frtba; tehát az összes kiadás 650 frt. Ez gazdagon van számítva.

Eladásra marad rossz esetet számítva 4000 gyökeres ojtvány, mely testvér között megérr 500 frtot.

Tehát levonva az 500 frt bevételt a 650 frt kiadásból; az egy

hold szőlő így betelepítve kerül 150 frtba, mely *elnyésző csekély összeg*, és a 4-dik évben kész beállított szőlővel rendelkezünk.

Ezen eljárásnak azon előnye van a zöldojtás fölött, hogy ha a zöldojtást a jég megvágja: az ojtvány használhatatlanná válik. És ha megmarad épen is a zöldojtvány: az eladásra fölmaradtojtvány csak is sima, kisebb értékű lesz.

Továbbá a zöldojtás több munkát kíván. Azon a pamukot meg kell tágitani, később le kell szedni. Az alany hajtást a mellék hajtásoktól többször meg kell tisztítani.

Alkalmasabb a kézben eszközözlendő ojtvány készítésénél, mert az eredmény határozotlan nagyobb; a fejlődés felettebb nagyobb lévén: a forradás is tökéletesebb.

Ezen eljárásnál a legnagyobb siker sincsen kizárva. Volt eset, midőn kedvező időjárás mellett 80—90° o-tóli sikert adott.

Alkalmas az ilyen telep üzleti szempontból is ojtványok előállítására. Csak arra kell ügyelni, hogy a talaj ne legyen tulságosan kötött, és hogy az elrakott ojtványok földdel takartassanak, és végre hogy az előtörő nemes gyökerektől megtisztitassanak; és az elétörött hajtások karócskákhoz köttessenek.

A zöldojtással ültetésről.

Miután beigazolva lett, hogy a zöldojtásokkal telepítés teljes sikert ad: kezdenek sokan zöldojtásokkal telepíteni.

A zöldojtványok kétfélek: gyökeresek és simák. Telepíteni mindkettővel egyenlően jól lehet. A gyökeres ugyan nagyobb sikert ígér, de jól kezelve a sima ellen sem lehet panasz.

Gyökeres zöldojtványokat a következőképen lehet előállítani.

A tőn meghagyott alanyvesszőből egyet, 1—1½ méter hosszuan meghagyunk; midőn a rügyek kihajtanak, hogy a beojtandó hajtások egymáshoz közel ne legyenek: minden második fakadást letörjük, s midőn a meghagyott fakadások 15—20 c. m. hosszúak: a tőke körül egy kis kört ásunk, s abba körbe lehuzva a tőke körül helyezzük el úgy, hogy a tőkét mint egy gyűrű vegye körül.

Ha a hajtások 15—50 centiméter hosszúak: *zölden beojtandók*.

Azért helyes a meghagyott vesszőt a tőke körül körben lehuzni, hogy a hajtások a karóhoz köthetők legyenek.

Némelyek a vesszőt hosszában húzzák le a másik tőkéig. *De ennél czélhozvetőbb* a körbe lehuzás.

Gyökeres zöldojtást úgy is lehet előállítani, ha a tőkén az előző éves vesszőket 15—20 c. m. magasra megmetszük; mikor kihajtottak beojtjuk; s ha megeredtek: az egész tőkét úgy mint a kukoriczát szokták, földdel körül feltöltjük.

Csakhogy itt is meg kell ritkítani a hajtásokat, hogy egy meghagyott vesszőn vagy nevezzük magas csapon, egy legföllebb 2 hajtásnál több ne legyen.

A múlt évi vesszők a föld alá huzva gyökereket vernek. Őszszel azután felszedetvén szétvágatnak, s ekkor kész a gyökeres zöldojtvány.

Némelyek úgy is szokták a gyökeres zöldojtványt előállítani, hogy a megeredt zöldojtásokat augusztus hóban a föld alá huzzák; azt állítván, hogy így gyökereket hajtának.

Ugy is szokták, hogy a zöldojtványokat mint a kukoriczát szokták, földdel körül töltik; így remélik, hogy a zöld hajtások gyökeret vernek.

Ezen eljárást én sohasem helyeselttem, nem is helyeselem; mert a föld alatt a zöldhajtás nem érik be. Éretlen vesszőből pedig sohasem lesz állandó tőke. Azért azt senki-nek sem ajánlom.

A sima zöldojtványok készítéséről ezuttal már nem kívánunk szólni, csak annak őszzszeli kezeléséről, esetleg télen általi eltartásáról.

Amely zöldojtások azon czélból készítettek, hogy helyben eldöntessenek: azok őszzszel eldönthetők.

Csakhogy az őszzszeli döntést illetőleg, sok nehézség fordul elő.

Némelyek bevárják azt az időt, midőn az ojtvány leveleit elhullajtja, addig nem döntenek.

S gyakran megtörténik, különösen a magasan fekvő szőlőkben, ahol a fagy későn hullatja le a levelet, hogy mire a levél lebul: a föld is megfagy, s így a zöldojtások le nem dönthetők.

Sokszor ismét az őszi állandó esőzés miatt késik el a döntés. Sőt nem ritka esetben: egészen el is marad.

Ez kellemetlen helyzet, különösen olyan helyeken: ahol a tolvaj kezektől a zöldojtványt féltetni kell.

Mert ha az ojtvány így eldöntetlenül marad: azt a tél fagya ellen védeni kell.

A védelemnek két módja van.

Ha a szőlő magas helyen fekszik, ahol a téli fagyok a szőlőhajtásokban nem igen szoktak kárt tenni, ott úgy is lehet a fagy ellen védekezni, hogy az ojtás helyét egész a második-harmadik rügyig egy drbka vászonnal betakarjuk. Legáltalánosabb azonban úgy védekezni a téli fagy ellen, hogy a zöldojtványokat földdel betakarjuk.

A betakarás kétféleképen eszközölhető. Ahol félni lehet a tolvaj kezektől, ott fedés alkalmával kell a zöldojtványt egészen lehuzni és betakarni.

Ahol azonban nem kell tartani a tolvajoktól: ott a már befedett szőlő sorában egy kapa földet föl kell venni, s oda kell az ojtványt lehajtani úgy, hogy a kapa föld helyére essék az ojtás helye, azután a kapa föld reá dobandó.

Igy az ojtvány alanya mint egy kelepce áll, amit azután egy holdvilágos éjjelen a tolvaj könnyen összeszedhet. Azért mondán, hogy ez csak biztos helyen alkalmazható.

A két elrakás közt némi különbség van.

Az utóbbi módon elrakott ojtvány tavaszon egyszerűen a kapaföld eltávolítása után fölemelhető; a teljesen lehuzott s a fedés alatt fekvő ojtvány vesszőben a nyitók még a legnagyobb vigyázat mellett is kárt tehetnek. A föld alatt a vesszőt a kapa elvágja megsérti.

Ezt csak úgy lehet kikerülni, ha a lehuzott ojtvány egy drb. széthasított zsindelemmel vagy egyéb jellel megjelöltetik.

Mindezekből azt látjuk, hogy a döntésre szánt zöldojtványokat legcélszerűbb ősszel ledönteni.

Október hó végén, amint a szőlő levele kezd sárgulni, azonnal hozzá lehet fogni a döntéshez. Nem kell bevárni azt, míg a levelek lehullanak s nem kell attól tartani, hogy a korai döntés hátrányos.

Csak arra legyen figyelmes a gazda, hogy a döntés mélyen eszközöltessék, és hogy tekintettel legyen arra, miszerint a téli — különösen a száraz — fagy a döntésre hányott földet felhuzza, megtágul és a fejezet feljebb csuszik

Legcélszerűbb tehát a lehuzott vesszőt, mielőtt a föld reáhányatnék: 1—2 kapocscsal a földre erősíteni, s így azután föl nem csuszhat.

Arra is különös gondja legyen a gazdának, hogy az eldöntött zöldojtás ősszel ne metszessék meg. Hanem az érintetlenül hagyassék, sőt a karóhoz kötessék.

Megmetszeni veszedelmes, mert télen át a csap befagyhat, s azután az ojtvány tönkre megy. Ha pedig a tél saras: akkor a sárvíz tesz kárt a bélcsatornában.

Az eladásra, vagy ültetésre szánt ojtványokat azonban nem kell előbb levágni a töről, míg azok teljesen be nem értek, illetőleg míg a leveleiket el nem hullatták.

Ekkor levághatók. És egyenlő alanyu hosszúságúra vágva, 25-ös csomagokba kötendők.

Miután a drót a vesszőt bevágja, de meg a vasrész feloldódván, a vele érintkező vesszőket megfeketíti, s miután a spárga a földbe elrohad, s a csomag szétesik: azért legcélszerűbb, ha az ojtványok fűzfavesszővel köttetnek csomagokba.

A csomagok azután a földre öntött homokra sorba rakandók és ismét homokkal fedendők. Szóval úgy kell őket rakni: mint a zöltséget szoktuk; csak hogy a nemes része a levegővel érintkezzék, s arra kell ügyelni, hogy állandóan nedvességben legyen.

Tavaszon egész az elültetés idejeig, míg a föld eléggé átmelegszik, ott hagyandók.

Gyökeres zöldojtást ősszel is lehet ültetni; ha pedig nem ültetik el ősszel: tavaszig helyén hagyandó.

Sima zöldojtványt ősszel nem célszerű ültetni; annak ültetési ideje csakis tavaszon van.

A rosz termés okai.

Az idén általános a panasz, hogy a szőlőtők közepes vagy gyenge termést adnak.

A szőlő kulturába már annyira előre haladtunk, hogy a csekély termés fölött nem térünk napirendre azon szamaritánus önmegadással, hogy hát ez így van, és másként nem lehet.

A szőlőtő természeti tulajdonsága, hogy rügyeiből fürtöket hozzon.

A szőlőrügy minden körülmények között kihozza a fürtöket, ha azok a fürt kihozására a kellékekkel rendelkeznek.

A rügy kelléke: *a teljes beérés*. Éretlen rügy: meddő hajtásokat hoz.

A szőlőtő rügyeinek beérése a természettől függ ugyan, de annak eléréséhez hozzá járulhatunk.

Tudvalevőleg a szőlő tüdeje a levélzet. Ha a levélzet rendes, akkor a rügyek rendszeresen beérnek.

Iparkodni kell tehát a gazdának arra, hogy a szőlőtő levélzetét megtartsa.

A szőlőtő levélzetének legnagyobb ellensége a peronoszpóra. — Miután pedig a peronoszpóra ellen védekezni teljesen tudunk, *rajtunk áll annak megmentése*.

A múlt évben a peronoszpóra sok helyen erősen pusztított. Ott a levél elhullott; a rügy nem érett be; s innét van az, hogy sok helyütt a szőlőtők meddón fakadtak, gyümölcsöt nem hoztak.

Ezen okulhatunk és okuljunk. Ebből látható, hogy a peronoszpóra elleni védekezés *mily horderejű, milyen fontos*.

A rossz termés függ az időjárástól is.

Ha a szőlő virágzásakor, hideg erős idő jár, a szőlő rendszeren nem virágozhatván el: *virágja nem termékenyül*.

Ezen már csak az Isten segíthet. — Ellenben emberi kéz nem kontárkodhatik a természet munkájába.

Egyetlen mód a szőlő virágzásának biztosítására, ha nem egy fajta szőlőt ültetünk ojtatunk. Például a kadarka későn ér, a burgondi korán.

Hasonlóképen van a fehér szőlőknél. Egyik előbb ér, a másik később; s így nagyon természetesen: a korán érő szőlő előbb, a későn érő szőlő később virágzik.

Aki tehát általánosan akarja termését a virágzásban biztosítani: okosan cselekszik, ha korán és későn érő szőlőfajokat ültet.

Ilyen eljárással lehet némileg a termést biztosítani.

Példa reá a jelen év.

A kadarka szőlő, mely kedvező időjárás mellett virágját nem rugja el: *az idén rosszul virágzott*. Mert éppen az ő virágzása idejében volt az alkalmatlan hűs esős időjárás.

A korán érő fajok pedig, mint a burgondi, oportó, mézes-fehér stb. alkalmas időben virágzottak el; s ha a múlt évben meg volt permegezve: *ez évben is bő termést adtak*.

Igy van ez a mi vidékünkön lévő szőlőkben.

Figyelje meg tehát a gazda a szőlő termését, s állításomat igazolva látja.

A hol az időjárás másként folyt le, *ott a termésben látni fogja a különbséget*.

A régi szőlősgazdák a jég ellen úgy tudtak védekezni, hogy sző-

lőjüket egymástól távol eső vidékeken vagy hegyeken ültették, s a jég elleni védekezést illetőleg megtalálták számadásukat.

Hasonlóképen megtaláljuk a virágzást illetőleg a védekezést, ha nem egyszerre érő, s így nem egyszerre virágzó szőlőfajokat ültetünk.

A szénkénegezés.

Több oldalról intéztetett kérdés hozzánk a szénkénegezést illetőleg. De még a múlt őszszel helyeztük kilátásba, hogy a szénkénegezési eljárásról, annak sikeréről részletesen írunk.

A filloxera fölléptekor az első védekezési eszme az volt: *miként lehetne a hivatlan vendéget kiirtani?*

Megkezdették a villamáram vezetésével kiölni; folytatták különböző anyagokkal; — a vége az lett, hogy a filloxera irtására: *egyedül a szénkéneg alkalmas.*

A kormány kezébe vette a szénkéneg előállítását, s máig egyedül az állam állítja elé. Nem monopóliumból, hanem azért *hogy az tökéletes legyen.*

Ekkor ezután a a filloxerának szénkéneggeli irtása, eredményének megfelelőleg elneveztetett *gyéritésnek*; és pedig azért, mivel a szénkéneg a filloxerát teljesen nem öli ki, csak nagy számát: a kiöléssel kevesbiti. És így a sok helyett gyéren marad a filloxera; ezért a helyes elnevezés: *gyérités.*

Mint a neve is mutatja, tehát a szénkéneg a filloxerát teljesen nem pusztítja el, de elpusztítja oly számban, hogy a megmaradottak nem képesek a szőlőtöke gyökerét megsemmisíteni.

De a megmaradt filloxerák azonban roppant szaporaságuknál fogva egy év alatt úgy elszaporodnának, hogy a gyökérzetet tönkre tenni képesek lennének. Ámde a gazda jön az élő szénkéneggel, és ismét nagy pusztítást visz vele véghez.

Ebből látható, hogy a szénkéneggeli eljárással a megtámadott szőlőt hosszabb ideig meg lehet óvni termőképességben.

A szénkénegezés évenként teljesítendő. A szénkéneg egy katasztrális hold földre 20 frtba, a munka 6—10 frtba, tehát egy hold szőlőnek szénkéneggeli fentartása évenként cirka 30 frtba kerül.

A szénkénegezés azonban egyedül nem elégséges a szőlőtőnek épségben tartására; mert ha az nem trágyáztatik minden 3-ik évben: úgy a töke elsatnyúl, terméketlen lesz. Tehát a szénkénegezés mellett a szőlőket minden harmadik évben trágyázni kell.

Trágyázni kell ugyan a nem szénkénegezett szőlőket is, csak hogy ott ritkábban is elég trágyázni; s így a szénkénegezett szőlőnél a trágyázási többlet is számításba veendő.

Szénkénegezni sikeresen csak olyan talajt lehet; *ahol a szénkéneg könnyen elterjedhet.* Tehát nem minden talajban használható a szénkéneg.

Például, a csekély termő talaju, sziklás altalajban, **vagy az erősen**

kötött agyag talajban a szénkéneggel sikert érni nem lehet. Azért tehát azok, akiknek ilyen szőlőtalajuk van: *a szénkéneggeli gyéritésre ne is gondoljanak*

Mert ha meg is megkísérlik: *elvesz az idő, oda a pénz, és lesz érte egy nagy csalódás . . .*

Szénkéneggeli gyérités egyéb talajokban kellő sikert ad.

Szénkénegezés könnyebb, plane homokvegyülékű talajoknál: tavaszon a nyitás után, vagy őszszel szüret után fedés előtt eszközlendő.

De ezzel még nincsen minden megmondva.

Oly időben, midőn a talaj vizes: *szénkénegezni nem szabad*; mert a nedvesség a föld üregeit betöltvén, a szétpárolgást akadályozza.

Szénkénegezni csak akkor alkalmas, ha a talaj szikkadt. Tehát aki pénzét ki dobni nem akarja, jól figyelje meg, hogy *nedves vizes talajban: szénkénegezni nem célszerű*.

A kevésbé kötött talajban szintén lehet a szénkéneggel védekezni, de mivel minél kötöttebb a talaj, annál inkább tartja a vizet; azért a kevésbé kötött talajokban legalkalmasabb július augusztus hóban gyériteni.

Legalkalmasabb ezen két hó azért a gyéritésre, *mivel rendszerint ezen hónapokban legnagyobb a szárazság*: s így a nyirkos talaj ekkorra leginkább kiszikkad, belőle s viz elillanván: *a földben kis üregek maradnak, ahol ezután a szénkéneg szétillan,*

Csak hogy egy körülményt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a nagy szárazság miatt a kötött talaj megrepedezik. Repedezett talajban pedig szénkénegezni nem lehet; mivel a szénkéneg a repedéseken elillan; a nélkül, hogy a gyökereken élő filloxerát kiölné

A kinek kötött talajban van a szőlője, és ezt permetezni akarja; ezen körülményre figyeljen.

A földnek megrepedését úgy akadályozhatja meg, ha gyakran kapálta, s a föld repedéseit lazítása által betölti.

A szénkéneg kiöli a filloxerát, de ha kelleténél fogva nagyobb adag jut a gyökerekhez: *azt is kipusztítja*; s így a szőlőtőkét tönkreteszi. Tehát a szénkéneg védőszer, de egyszersmind nagy adagban káros hatású; azért a szénkénegezéshez értelem szükségeltetik; mert viszont ha a kelleténél kevesebb szénkéneg juttatik a földbe: *a filloxera egész vígan szaporit és tanyázik, a szénkéneg csekély szaga mellett.*

Tehát ha valahol, úgy a szénkénegezési eljárásnál kell a nagy figyelem.

A szakférfiak sok évi kísérlet után megállapítottak, hogy egy \square méter területre 24 gram szénkéneg szükségeltetik.

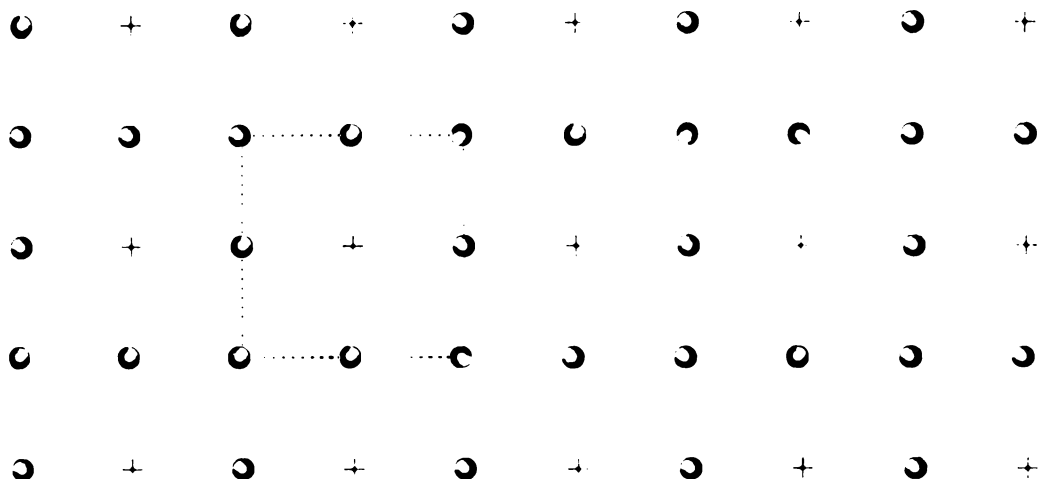
A 24 gram szénkéneg egyenlően osztandó szét a \square méter területen; mert ha egy helyre sok jön, *ott a gyökereket kiöli*; viszont ha a másik helyre semmi sem vagy kevés jön: *ott viszont nem tesz kárt a filloxerában.*

Tehát a 24 gram szénkéneget a négyszög méter területen több lyukba kell egyenlően szétfeszkenedezni.

Ez a beosztás egészen egyszerű. Csak egy kis vigyázat kell.

Például ha a tőke egy méter sor és egy méter tőke távolságban van, akkor így szénkénegezzük :

A kereszt a tőke, a kör a szénkéneg lyuka.

A tőke sorában minden két tőke közé egy lyuk furandó. Ezután keresztben a két tőke közé, valamint a tőke sorában szurott lyukak közé a sor oromjába szintén egy lyuk furandó. Így azután minden tőkére illetőleg minden négyszög méterre 3 lyuk esik. Most már az 1 négyszögméterre szükséges 24 gramm szénkéneget 3 részre osztva, egy lyukra esik 8 gramm.

Ha most már a sorok vagy tőkék sűrűbben vagy ritkábban vannak ültetve, az elmondottak szerint kell a lyukakat beosztani. Egyre azonban vigyázni kell, hogy a lyukak a tőkéhez közel ne essenek.

Az alap az legyen, hogy egy négyszög méterre 24 gramm szénkéneg egyenlően szétosztva essék.

Lehet azután 3—4—5 vagy hat lyuk: az teljesen mindegy.

A szénkénegezéshez egy erre a célra készített fecskendő használatik, mely egy tartálylyal bír, hová a szénkéneg beöntetik. A tartályból egy üres vascső vezet le, melynek alsó vége, hogy a földbe hatoljon, hegyes; s közvetlen a hegye fölött lyuk van melyen a tartályban levő szénkéneg a csőbe jutván: az alatti lyukon lövetik a lyukba.

A gép ugy van szerkesztve, miszerint szabályozni lehet, hogy egy-lyukba hány gramm szénkéneg jusson.

Ez felette egyszerű. A kezelés azután ugy megy, hogy a megállapított helyeken a gép a földbe szuratik, mint a szőlővessző ültető vasa, s fent történt egy ütással: a kellő szénkéneg lövettetik a lyukba. És ezután a munka így folyik.

Ahol a föld laza: a gép oda betolható. Ahol kötött: ott előbb a célra készített vasfuróval lyuk ütetik, s azután a gép utána tolatik.

A vas olyan, mint a rendes szőlőültető vas.

Amint a szénkéneg a gépből a lyukba lövettetett, és a lyukból kihuzatott, a lyukat földdel be kell tölteni. Különben ez ölöszer a lyukon felillan, s akkor az egész munka és költség kárba veszett.

A lyukat harmincz czentiméternél mélyebben szurni felesleges. De ezt maga a gép is így szabályozza.

A szénkéneg gyulékony anyag, azért tehát ahhoz tüzzel menni nem szabad. A gazda azon munkásoknak, akik a szénkéneggel bánnak: *tiltsa el a dohányzást, nehogy kárát vallják.*

A szénkéneg, mint mondám, az állam által állittatik elő, s az ország különböző részeiben raktáron vastartályokban kezeltek. Leginkább a vinczellérképezdékben.

A fecskendők közül kétféle van eddig jónak elismerve. Egyik a Vermoler-féle „*Excelsior*“, a másik a Musinek-féle „*Hungária*“ elnevezésű.

Az első a *Magyar gazdák szövetkezeténél*, vagy a szénkéneg raktáraknál Bpesten, a másik Musineknél Bpesten II. ker. kapás utcza 17 sz. alatt rendelhető meg.

A fecskendő ára 22—30 frt.

Midőn a szénkénegezési eljárást elmondottam, most már az a kérdés merül fel: czélszerű-e általában a szénkénegezést eszközölni? s ha nem; hol alkalmas és hol fizeti ki magát a szőlőnek szénkéneggeli kezelése?

Azon régi európai szőlők, melyek a filloxera támadása előtt állanak: *szénkéneggel több évig jövedelmezőleg fentarthatók.*

Szándékosan használjuk ezt a szót *jövedelmezőleg*, mert a gazdaságban csak az a jó, az a czélszerű: *ami jövedelmet hoz.*

Példáál ha valakinek régi ültetési európai szőlője van, ne várja be a filloxerának föllépését; mert mikor a filloxera pusztítása a szőlőben látható, *akkor a védekezés költségesebb, amenyiben: a gyérités sikere 2-3 év múlva lesz látható — tapasztalható.*

Ha a filloxera pusztítása egyes foltokban már jelentkezik: *ekkor már el van terjedve*. A szőlőtő gyökerei, ha általában nem is, de legnagyobb részben el vannak pusztítva, meg vannak támadva.

Föltéve, amint áll is, hogy a jól keresztül vitt szénkénegezéssel a filloxera kiöletik: *a tőke azonnal nem hajthat dusan, s nem hozhat termést.* Előbb a megsértett gyökerek sebhelyeinek kell behegyedni; a megsemmisített hajszálgyökerek helyett ujaknak kell képződeni. Sokszor az elpusztított gyökerek helyett: a töből kell uj gyökereknek kihajtani. Ehhez pedig idő kell. Gyökér nélkül nincs rendes fejlődés; s így a filloxera által megtámadott szőlőnél a legügyesebben keresztül vitt gyérités mellett is *csak a második harmadik évben lehet eredményt várni és elérni.*

Aki tehát megtámadott szőlőjét gyériti: *ezzel legyen tisztában.* S ne várja azt, hogy még a gyérités évében, avagy a reá következő évben a szőlő helyre álljon és teremjen.

Hogy tehát valaki még jó karban levő régi fajta szőlőjét a filloxera ellen megvédje és állandóan tetmőképességében tartsa, *mielőtt a filloxera pusztítása látható lenne:* fogjon hozzá a védekezéshez.

Jól védekezve, szőlőjét évek hossza során át lesz képes termőképességben fentartani.

A második kérdés az: érdemes-e új szőlőt oly feltétel mellett telepíteni, hogy az később szénkénnel fenntartassék.

Erre a feleletet úgy egyszerűen odavetni nem lehet. De azt részletezni kell.

Homokos vegyületi talajban, ahol a talaj már maga némi ellenállást ígér, ahol a föld fekvése sok vagy kevésbé emelkedett, ahonnét a víz a trágyát nem hordja le, ahol a föld, mint szokták mondani, *erős tápláló, és a trágyázás több évig eltart: érdemes európai szőlővesszőket gyéritésseli kezelésre telepíteni.*

Ahol a talaj erősen meszes; ahol az amerikai alanyvesszők nem diszlenek: ott is érdemes európai szőlővesszőket szénkénnel fenntartás céljából ültetni.

Hegyoldalokon, ahol a sziklákon legalább 40—50 c. méter magasan van a földréteg, ahol a költséges ojtványokkal telepítés nem ígéri magát kifizetni: *ott is lehet szénkénegezés alá európai szőlővesszőket telepíteni.*

A szénkéneget előnyösen fel lehet használni az othelló szőlőnél.

Évekkel ezelőtt azt hirdették, hogy az othelló szőlőt a filloxerának nem áll ellent.

Én váltig állítottam, hogy az alkalmas talajban ellent áll. Nálam 14-ik évében *szénkénegezés nélkül pompázik.*

Vannak talajok, ahol azonban az othelló szőlőnél szénkénegezés elkel.

Tehát az ilyen helyen, *valódi jótétemény a szénkénegezés.*

Ott azonban, ahol a ripariák jól diszlenek, s ott ahol mésztalaj jelen, s ott ahol a talaj csipákás erősen kötött: *európai szőlővesszőt szénkénegezés alá ültetni nem helyes dolog.* Ott az ojtvány telepítésnek van a helye.

A szénkénegezés évenként mint mondám egyszer eszközendő, mely kerül egy katasztrális holdnál 20 frtba, a munka 6—10 frt, trágyázási többlet évenként 8—10 frt.

Igy egy hold európai szőlőnek szénkénnel fenntartása cirka évi 36—40 frt többletbe kerül.

Tekintve, hogy a bornak ára a régi borok áránál jóval magasabb: *a több kiadást a több jövedelem könnyen elbirja; s így a szénkénnel munkálkodás kifizeti magát, — de csak a maga részére alkalmas helyen.*

Aki szénkénegezni akar, s tart tőle, hogy az eljárást elhibázhassa: forduljon a kerületbe beosztott állami szakközeghez, a szőlőszeti tanárhoz. Én meg vagyok róla győződve, sőt tapasztalásból tudom, hogy az a legnagyobb készséggel jelenik meg a kívánt helyen, s a szénkénegezést betanítja.

De vannak e célra betanított munkások, akiket csekély díj mellett az illetők a gyérités eszközésére kaphatnak.

Még egyet!

A szőlők felújítása érdekében kelt törvény alapján, az *Agrár-Bank*, a szénkénnel fenntartás céljaiból telepített vagy telepítendő szőlőre is ad kölcsönt.

Ezt is jó tudni. Legalább a kinek célja szándéka : azt igénybe veheti.

Ezekben feleltünk meg a hozzánk intézett kérdésekre ; s a kinek e célra alkalmas talaja van, *telepítsen gyérités alá szőlőt* ; de ha valahol, úgy a szénkéneggeli kezelésre telepített szőlőnél kell rendkívüli körülmények nagy elővigyázat ; mert a kellő meggondolás nélküli telepítés, vagy a gyéritésnek helytelen keresztülvitele : *érezhetően megbosszulja magát*.

Ismét csak a jaquezról.

Ne ítélj! hallgass meg, t. olvasóim : miért írok én oly gyakran és dicsérőleg a jaquezról !

Azért, mert nekünk, akik tapasztalatainkat a papírra tesszük s a kiket megemberelnek azzal, hogy nem csak fizetnek agyunk termékeiért, de asztalukra fogadják és olvasásra méltatják, az a kötelességünk, hogy amit jónak tapasztalunk, nem törődve az előítélettel : hirdessük. Hirdessük azért, hogy mások hasznokat vehessék.

Most mikor az állam a jaquezt nem fogadja el mint alanyt, nagy hátsó az őt alanyul ajánlani De hát az én meggyőződésem az, hogy a jaquez neki alkalmas helyen megbecsülhetetlen alany vessző.

Ha végig nézünk egy határban, hány helyen látjuk, hogy a tőke levelei sárgulnak, összeesnek? . . .

Hányszor olvassuk, hogy ez a sárgulás egy betegség, melynek a neve clorosis.

Azt állítják, hogy a sárgulásnak részben az ojtás az okozója, részben a talaj. Ott ahol egy-két sárga levelű tőke elvétve található, ott igen is okozója lehet a hibás ojtvány. De ott ahol a tőkék hajtásainak és leveleinek elsárgulása csomósan nagyobb tömegekben jelentkezik : ott bármely tudományos állítás dacára is, a hiba a talajban keresendő.

A levelek és hajtások sárgulása ellen sokféle szert ajánlottak. Van eset, hogy a nagyképi cikk egész apróra elmagyarázza a sárgulás okát s ajánlja az óvszereket.

Vasgáliczezali permetezést, vasgáliczezal kenést-fenést, vasgáliczoldattal trágyázást írnak össze. Pedig hát ez igazán mondva alig szükség.

En megfordítom a gyógyítást, nem azt mondom, hogy mily gyógyszereket adjunk be a beteg tőkének, vagy mivel mázoljuk be, — de azt, hogy akadályozzuk meg : *a betegség föllépését*.

Ennek megakadályozására nem kell semmiféle nagy bölcseskedés.

Tudjuk, hogy a levelek sárgulása a tőke betegségét jelenti. A betegségek származó okai pedig ezek.

1. A hibás ojtványok.

2. A szőlőtőke meg nem felelő talaj.

Először is műveljük a talajokat jól, és trágyázzuk meg rendesen amikor kívánja.

A hibás forradásu ojtványt ne ültessük el. Ha azonban e legnagyobb vigyázat mellett még is el lett ültetve, ha sárgul: ki vele! Vagy le kell vagni az ojtás helyén; az alany kihajt, mely azután zölden beojtható.

A ripáriának alkalmas talajt eddig már minden szőlész ösmeri. Tudja azt, hogy meszes talajban a hajtások a levelek sárgák lesznek.

Nohát egész egyszerűen: ilyen helyre ne ültessen ripáriát.

Ha ezeket a tanácsokat megfogadja; akkor nem lesz sárga hajtásu levelü tőkéje. Akkor nem kell a tőkét pancsolni, fürdetni, nem kell a talajt vasgálicz oldattal itatni.

Hány gazda lát szőlőjében a fordítás által felszínre került meszes talajt és neki busul.

Én édes Istenem! . . . Hát ez ne legyen nagy gond nagy buslakodás! Könnyen kell vele végezni. Ahol a talaj nem meszes, oda ripária portalist, ahol meszes: minden gondolkodás nélkül jaquezt kell ültetni.

Miért?

Azert mert a ripária portalis a nem meszes talajban a világ legjobb alanya; a meszes talajban azonban nem diszlik. Azért, mert a jaquez a meszes talajban pompásan diszlik.

De meg azért, mivel mint eddig meggyőződtek; a japucz a megfelelő talajban ellenélt a filloxerának. Ezt én is tapasztalom, de hazánkban több helyen láttam is.

De Franciaországban úgy vannak a jaquezzel, hogy azt teljesen ellenállónak ösmerik.

Ezt igazolja Molnár István ur, kir. tanácsos országos gyümölcsészeti miniszteri biztos ur egy legújabbán kiadott jeles munkájában, melyben a jaquezról a következőkben szól:

„A jaquez sötét színü jó vörös bort ad, a *filloxerának teljesen ellenáll*, s eddig ezen szőlőfajból Franciaországban mintegy 80 ezer kat. hold van beültetve.“

Tehát ez is igazolja az én állításomat, hogy a jaquez ellentálló.

Ha pedig csakugyan ellentálló, akkor egy perczig sincs mit gondolkozni felette, mert oly előnyökkel bir, melyek nagyon sokat nyomnak a latban. Nevezetesen a jaquez mint alany sokat ér, mivel az alany a reá ojtott nemes részzel egyenlően vastagszik: --- mert reá ojtva a legnagyobb sikert lehet vele elérni.

Ugy zöldojtásnál, mint kézben eszközölt párosításnál bámulatos sikert ad.

Tehát ne okoskodjunk a beteg tőkék gyógyításával, hanem akinek meszes talaju vagy meszes keverékü talaju szőlője van, a mondottak által is bátoritva: csak jaquezt ültessen, vagy jaquez alanyra nemesített ojtványokat rakjon el.

Kérdések és feleletek.

14. **Kérdés.** A peronoszpóra, daczára a többszöri permetezésnek, egyre pusztit. Nit tegyek, hogy a mult évi baj velem ne ismétlődjék?

D. K.

Felelet. Az lehetetlen, hogy rendes permetezés mellett a peronoszpóra terjedjen.

Lehet, hogy ön nem rendszeresen permetezett. Vagy nem adott kellő adag rézgáliczot; vagy nem-e a vinczellér odábitotta a rézgáliczot? Mert ilyen is megtörténhetik; azután az ilyen permetezés után várja a hatást, holott a siker a vinczellér zsebében van?

Vagy eső előtt permetezett, s azonnal lemosta az eső; s így annyi mintha nem permetezett volna.

Ha a 3-szori permetezés nem volt elégséges és megakarja menteni a szőlőjét: úgy permetezzen *mindig és addig, míg célját el nem érte*

15. **Kérdés.** Négy évvel ezelőtt hozattam egy neves szőlésztől. nemes kadarka szőlővesszőt, azt elültettem. Most negyedik évében meglepő szép termést ígért, ámde úgy elrugott, hogy szánandó reá nézni. Kérem, lehet-e az illető ellen kártérítési keresetet indítani, hogy a nemes kadarka helyett rugós kadarkát adott?

F. K.

Felelet. Ha jótállás mellett ktkötöten küldötte önnek a nemes kadarkát, és az csakugyan rugós kadarka vagyis *gazda-bolondító*: igen is van önnek joga tőle kártalanítást kérni.

Csakhogy egyet tessék netaláni lépések megtétele előtt tudomásul venni; azt hogy az idén a legnemesebb 3 magu kadarka is sok *helyütt rugott* Rugott pedig azért, mivel virágzás idejében kellemetlen és alkalmatlan hűvös esős idő jár. Ahol ilyen időjárás érte a kadarkát *bizony elrugott az még nálunk is.* Azért tehát ha önnek szőlője 4 éves s így először terem, és ha szőlő virágzaskor önnél is hűvös esős idő volt: bizony nem képezett kivételt az ön kadarkája sem, ott is elvirágzott.

A jelen év a kadarkák életében nagy ritkaság. Évek alatt fordul elő, hogy *a nemes kadarka elrugjon.* De hát az idén elrugott.

Hogy azonban ön biztos legyen a kadarkája minőségéről, tessék néhány bogyót szét bontani. Ha a bogyóban egy mag van: *akkor az rugós kadarka.* Ha két magu, bár kevésbé de rug? ha azonban 3 mag van a bogyóban: *akkor az nemes kadarka.*

16. **Kérdés.** Az „országos szőlészeti szövetkezet“ felhivott, hogy csemege szőlőmet eladásra jelentsem be.

Mi a véleménye a t. szerkesztő urnak? lesz-e jövője a nevezett szövetkezetnek, és helyesen cselekszem-e, ha szőlőim eladását reá bizom?

Dr. K. K.

Felelet. Egy alakuló új intézményről, mely eddig nem adott reá okot, *nem szabad irigységből ellenszenvesen írni.*

Az eszme szép és a szőlészetnek csak hasznára lehet ha prosperál. Azért tehát e tekintetben csak annyit mondhatunk: mindenkinek érdekében áll terményét a legmagasabb árban értékesíteni.

17. **Kérdés.** Ami vidékünkön kezdenek egy faj szőlőt termelni. Néme-

lyek *Mézesfehérnek*, mások *Margitnak* nevezik. Kérdem: a két név egy és ugyanazon szőlőt illeti-e meg, vagy a Margit és a Mézesfehér egy és ugyanazon faj-e? vagy ha nem az: mi különbség van a kettő között? Melyik méltóbb a tenyésztésére? Melyiknek milyen a bora? *F. J.*

Felelet. A Margit is Mézesfehér is más szőlő. Tévedésben élnek azok: *akik a két nevű szőlőt egynak hiszik.*

A Mézesfehér néhol neveztetik ugyan sárga Margitnak, ez hibás elnevezés. A Mézesfehér Nagy-Maroson és vidékén kultiváltatik nagyban, s mint csemege szőlő értékesítettik. A Mézesfehérnek szintén két faja van, egyik zöld, a másik sárga bogyóju. A zöld bogyóju dusabb termést ad, a sárgabogyóju azonban korábban érik.

A mézesfehér tőkéje, illetve növekedése erős, az érett vesszőnek színe fehér-sárgás, vagy sárgás-barna. Különös ismertető jele, hogy július hó elején a honalj alatt levő rügyek fele részben feltűnően piros színűek.

Levelei közép nagyságúak és vastag szövetűek, 5 karélyosok. A karélyok mélyen be vannak vágva, s a levelek alul gyapjasak.

Fürtje közép vagy gula alakú, néha ágas. A fürt nyele husos, vastag és rövid. A bogyók nagyok, leginkább gömbölyűek, néha laposak. Azon az oldalon, ahol a nap éri, rozsdás.

A szőlőhéja vékony és ezért felette könnyen rohad.

Ha hosszúra metszetik: *rug*, egyenetlen bogyót ad; s így egyik bogyó nagyobb léven: *mint csemege-szőlő nem alkalmas.* Rövidre kell metszeni, úgy hogy egy tőkén 3—4 csap hagyandó és ez 1—2 szemre vágandó. Ekkor felette nagy termést ad.

Bora gyenge, és ha más szeszesebb borral nem kevertetik, a második évben már nyulóssá lesz. Ez a mézes-fehér szőlő.

A Margit szőlő leírása a következő: tőkéje szintén erős, de hajtásai gyengék. Míg a mézes-fehér levelei *erősen bevágással 5 karéju*, addig a Margit *öblös s nem mély bevágással 3 karélynak.* Fürtje kisebb, mint a mézes-fehére. A fürt nem igen tömött. A bogyói kisebbek, mint a mézes-fehére, nem gömbölyűek, inkább tojásdadok. Színük zöldessárga. A napot érő oldalon füstös.

Ez is, mint a mézesfehér vékony héju, husos; esős időben rohad. A mézesfehéرنél korábban érik. Ezen faj inkább csemege, mint a borszőlők közé sorozandó. Tőkén rövid metszés mellett alig terem; csak is szálvesszős vagy lugos művelésen fizeti ki magát.

Az elmondottakból látszik a nagy ellentét.

A mézesfehér rövid metszést kíván, a Margit lugason terem. Tehát e két egymással ellentétben álló tulajdonság nagyon is távol állítja egyiket a másiktól.

Legkönnyebben meg lehet különböztetni a levélről. A mézesfehér 5 mély bevágással, a Margit 3 öblös és nem mély bevágással bír. A Mézesfehér nagy fürtöket hoz nagy bogyókkal, és a bogyók gömbölyűek; a Margit közép fürtöket hoz; közép nagyságú bogyókkal, melyek nem gömbölyűek, inkább hosszasak.

A Mézesfehér tehát minden tekintetben érdemesebb szőlő, mint a Margit.

Nyomatott Kovács és Schimmerling könyvnyomdájában Gyöngyösön.